

REDACȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr.ii de Duminecă pe
an fl. 2.--

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERTIUNILE:

pe 1 fr. germană: prima dată
7 cr.; a doua oară 8 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cație.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Szell și chestiunea naționalităților.

(Aa.) In vorbirea-program a sa, Szell n'a pomenit de chestiunea naționalităților — *nemzetiségi kérdés* — ca atare, de-adreptul, ci mai bine a accentuat antiteza ei, „ideia“, în trei locuri a vorbirii sale. Anume: la capitlul „direcția liberală a zis, că:

„na continuă a zidi statul unitar maghiar (*egyeséges magyar állam*); (aprobări vii la dreapta și stângă); în alcătuirile lui, așezăminte (aprobare), cu îndrăgirea și asigurarea dezvoltării lui întregi economice, culturale și politice“.

A doua oară la capitlul „cultelor și instrucțiunii publice“, cu următoarea frază:

„Interesul de existență al statului național maghiar este legat de cultură (Adevărat! Așa!); d'aceia, luând în seamă și experiențele vieții practice, avem multe de învățat și foarte multe de rănduit pe calea dezvoltării potențate; se înțelege că, potrivit puterilor noastre bănești și guvernul va face tot pe terenul acesta“.

În sfârșit, vorbind despre „administratie“, a enunțat:

„Una din marile meniri ale reformelor în administrație, elementul alcătuirii al chemării sale va fi: a promova consolidarea statului național. (Aprobări vii), căci așa cred, că ea poate fi factor foarte însemnat al acestuia“.

Și după ce a pus aceste trei pecete în punct „calcăului Achilleic“ al Ungariei, găsi de cuvântă a urma:

„Vom măsura fiecare cu măsura egală, fără ori ce deosebire de naționalitate, confesiune și de clasă (Vi aprobări și eljen-uri). Ceea-ce lmi este stea conducătoare în această direcție, e foarte simplu și e steaua conducătoare a fiecărui guvern, anume: legea, dreptul și dreptatea! (Aplause și eljen-uri vii).“

Cea mai domoală vorbă, cu care se poate caracteriza acest „joc — nu de cuvinte ci — de frase“, este contradicția în flagranti; și deoare ce nu este de presupus, că Szell nu și-ar fi dat sémă, chiar de acasă, înainte de a fi spus-o în dietă, de această contradicție, nu rămâne alta, de cât concludia, că și el, creatorul și cărmaciul „noului regim“, pe de o parte este și voește să rămână tot atât de șovinist ca predecesorii sei toți; pe de alta, că voește să înșele lumea naivă din launtru și cea neorientată din afară cu frase ca cea citată la urmă.

El nu cunoaște, nu voește să cunoască chestiunea naționalităților, pe când în ochii străinătății ea are o astfel de importanță, încât găsește de potrivit a-i da un nume, o caracteristică și mai generală, chestiunea ungară, precum cetitorii vor vedea dintr'un alt articol al numărului de azi. Așa că, cu cât mai mult politicienii maghiari resping a se ocupa cu ea, cum li cere importanța, cu atât mai serios, mai înțepită atenție li acordă lumea, care stând ceva mai sus de cât mântuitorii consti-

tuției și conducătorii națiunii singure alcătuitoare de stat, ved mai bine dezvoltarea lucrurilor.

Să mă coreg totuși: s'au ocupat cu ea *Tiszaiști* și alți *Bánffyști*, fie numai exclusiv cu fokușul pe care stă săpat: *össze kell taporni a nemzetiségeket*, fie potențat încă și cu briciul ascuțit al *corupției*. Și unde au dus ambele moduri de rezolvare a chestiunii naționale? La „sistemul“, de care s'au îngrozit cu toții, întru atât de îngrozit, încât s'au văzut nevoiți: unii a „conspira“, alții a se „reșvrăti“ contra constituției pentru a scăpa de el, sistem descris în „*Egyetértés*“ din 17 Aprilie a. tr. și reproduș de noi în Nrul 2 a. c.:

„Frica de naționalități a atacat în temelile ei libertatea maghiară. Am falsificat legile, am suferit volnicile, îndată-ce a fost vorba ca să înfrinăm pe agitatorii naționaliști. Dar' luând în considerare puterea prea mare ce 'i-am dat guvernului spre acest scop o poate folosi și față de noi; am suferit, ca să stărpească legile și prin aceasta ni-s'au făcut și nouă năcazuri; am suferit volnicile față de agitatori și au început a se purta volnic și față de noi. Legea electorală am făcut-o cu viclenie iscusită așa, ca ea nu poată intra în dietă decât cât se poate de puțin ultraiști, Valachi, Slovaci etc. Aceasta încă s'a resbunat, căci din o parte mare a țerei a fost scoasă ori ce opoziție. Și cu toate acestea scopul ni ni-l'am ajuns naționalitățile ne sunt mai mari dușmani acum, decât ne-au fost înainte cu 30 ani.“

Szell nu zice, că va aplica fokușoul „continuând a zidi clădirea statului național maghiar“, ci preferă a-și ascunde capul ca ștruțul dinaintea chestiunii naționalităților, spunând în această a lui poziție că are și el o „stea conducătoare, după care se va măsura fiecare cu măsura egală fără deosebire de naționalitate“... etc.

Să nu ne facem deci iluziuni nici cu „schimbarea epocală în viața Ungariei“, cum se măgulesc și se to pesc de bucurie toți heghemonii fusionași și nefusionași; nici cu venirea la cărmă a lui Szell, fie el și cel mai cuit, cel mai cumpănit între dînșii; să nu uităm, că el este înfrățitorul și presidentul până acum al lui „*Demke*“, *kulturregylet*-ul pentru părțile de peste Dunăre, în patria lui mai restrinsă. Nimic să nu așteptăm nici de la „manierele fine“ ale acestui cel mai „europenizat maghiar“, că ei toți sunt de o potrivă; ei nu se vor lăsa de „ideia“ până nu vor fi puși la brazdă de silă și logica evenimentelor, fără voia lor, contra voinței lor.

Până atunci așteptăm și noi liniștiți în suflete, muncind cinstit și jertfind mai departe. Cu cât vom munci mai cu hărnicie în toate privințele și cu cât vom fi mai jertfitori, cu atât mai curând va sosi acel moment, căci cu atât mai curând ne vor întreba factorii hotărâtori și de cuvântul nostru.

Kossuthistii se rallează. În Dieta Ungariei trece drept eveniment politic ralierea ce s'a pus la eale între kossuthiști. După ce partidul lor s'a lăpădat de ziarul „*Egyetértés*“, care servea chiar pe față interesele

reformatului Bánffy, și au silit astfel și pe Eötvös Károly să iasă din partid, cele două funcțiuni, ugroniști și așa zisa „anyapárt“ (partida mămă) caută acum modalitățile pentru o — fusune.

Kossuth Ferencz, presidentul partidului a și intrat ca colaborator la „*Magyarország*“, organul fracțiunii Ugron.

După acestea va urma și formală contopire a „inteligentei corupte“ și Ugron cel amărit poate va reintra și el eară în luptă, convingându-se poate că acum, după căderea lui Bánffy nici „poporul“ nu va fi atât de „slab și stricat“. În cât să nu mai încerce odată a-l ridica.

Apponyistii la club. Ziarele maghiare aduc toate declarația apponyistilor, cari în frunte cu contele Apponyi Sándor și-au făcut intrarea triumfală în clubul — guvernamental. Mulți vor fi cari de ani de zile au așteptat acest fericit moment.

Votul universal. În prima ședință a Dietei după înținare, cea în care noul guvern s'a înfășoșat, *Polónyi*, rostind și el o vorbire mai lungă ca însărcinat din partea independenștilor, a zis într'altel:

„Acolo unde s'a făcut lege principiul de a purta în mod egal și general poverile, unde serviciul militar a devenit obligator pentru toți în fiecare țară de opotrivă și cere jertfa de sânge întru apărarea patriei, acolo trebuie să devină desevărită și egala îndreptățire a drepturilor (Așa-i, la stânga extremă).“

„Eu, onor. casă, ne am legat și ne vom ține cuvântul, că, apărând drepturile omenimii, vom lupta în parlament ca o singură tabără, și în interesul eluptării acestor drepturi ne am înșris la loc prim pe știindardul nostru: votul universal și secret“. (Vi aprobări; așa-i! așa-i! la stânga extremă).

Reproducând și aceste enunțaiuni patetice, nu ne facem de loc iluziuni, cătă vreme peste toate domnește „ideia“ și „sistemul“ ei.

Ungaria maghiară și Tripla alianță.

Sub acest titlu a apărut la München și ne-a fost trimisă o broșură, scrisă de pseudonymul „*Hungaricus*“, care se dovedește însă nu numai ca unul din cei mai buni cunosători ai chestiunii naționalităților din Ungaria, dar' se pare că ia parte din cele mai active la luptele provocate de ea. Fără a mai intra în considerațiuni generale asupra broșurei și modului foarte clar și mătur de a espune al autorului, eată care sunt titlurile singuraticelor ei capitluri:

După o mică prefață de o pagină și jumătate, urmează chestiunile:

1. Statul național maghiar în lumina istorică și politică.
2. Statul național maghiar din punctul de vedere al raporturilor de populație în Ungaria.
3. Politica de stat ungară în serviciul statului național maghiar.
4. Succesele politice de maghiarizare și efectele acestei politici asupra popoarelor nemaghiare din Ungaria.
5. Lupta între guvern și nemaghiari.
6. Urmările și aparițiunile ce isvorăsc din politica de maghiarizare.
7. Considerațiuni și concluziuni.

* „Das magyarische Ungarn und der Dreibund, von Hungaricus, München, 1899. Verlag von I. F. Lehmann“.

Ținem a reproduce prefața în întregime ei; ea sună:

În anii din urmă mai ales chestiunea română din Ungaria, care în mai multe privințe trece chiar pe terenul politice externe, a stărnit interesul unor cercuri întinse. Dar' nu este numai această una chestiune, care tulbură stările din Ungaria și le face să apară încărcate cu primejdie; în Ungaria există contraste înasprite nu numai între Români și Maghiari, ci și între Germani și Maghiari, între Slovaci și Maghiari, între Serbi și Maghiari. Chiar și Rutenii cei fără de importanță politică pricinuesc guvernului din Pesta, la ocașie, griji. Afară de acestea Maghiarii se mai rășboiesc cu Croații autonomi și cu Italianii din Fiume. Pe scurt politica de stat de azi a Ungariei se află în contrast față cu toate popoarele nemaghiare, ce fac parte din teritoriul Coroanei Sf. Ștefan.

Deoare-ce aceste popoare alcătuiesc majoritatea covârșitoare a cetățenilor statului, reiese, că aici nu e vorba numai de chestiunea naționalităților în strictul înțeles al cuvântului, ci e vorba de o afacere foarte importantă a politice de stat (*staatspolitische Angelegenheit*). Majoritatea nemaghiară a țerii se simte politicește asuprită printr'o minoritate maghiară; ambele stau una față cu cealaltă în poziție de luptă, pe când tocmai ar avea menirea, luate la olată, nu numai a alcătui un stat unitar, ci a-l și susține, a-l întări.

Așa dar avem înaintea ochilor nu atât o chestiune română, germană, slavă, ci o chestiune ungară.

Cată vreme această chestiune, ea o rană, rămâne deschisă, cu neputință va fi consolidarea internă a statului ungar, căci această rană va scădea în totdeauna puterea lui de rezistență și va zădărnici capabilitatea lui de acțiune tocmai în momentele decisivoare, în care masele populare vor trebui să-și pună toată a lor putere pentru mântuirea statului.

Nu încape îndoială, că politica internă a Ungariei este treaba guvernelor ungare ce se află tocmai la cărmă.

Ungaria însă ocupă și față cu străinătatea o poziție de însemnatate; mai întâiu în cadrele monarchiei habșburgice și prin asta în tripla alianță. Puterilor compunătoare tripla alianță de sigur nu le poate fi lucru indiferent că în statele aliate s'au dezvoltat niște stări, cari trebuie să slăbească sau chiar să impiedice acțiunea totală a tovarășilor alianței.

E de lipsă ca cercurile conducătoare ale triplei-alianțe să poată calcula cu factorii siguri, precum și cu acțiunile sigure ce le-ar încumba acestora, spre a preîntimpina de cu vreme eventualele primejdii pentru pace. Se înțelege așa dar' fără ori-ce încungiu interesul, pe care îl poartă aceste cercuri chestiunii ungare.

Dar' și prin alte fire încă chestiunea ungară este legată cu politica de pace a triplei-alianțe. Din ștutul Germanilor și Românilor în Ungaria șosesc adeseori strigăte de durere despre asupriri naționale, strigăte,

care bineînțeles găsească echou viu în imperiul german și în regatul României. Conducătorii de stat rece calcatori ai acestor țeri declară, nu-i vorba, asemenea manifestațiuni ale sentimentului național firesc ca unele norme normative pentru direcția, pe care politica exercită în interesul statului însuși are să o urmeze, cu toate acestea însă merită a fi scos la iveală, că *punerea pe tapet* (de către cine? Red. „Trib. Pop.“) a chestiunilor naționale trebuie să producă *rea dispoziție și înstrăinare*. Pentru scopurile popoarelor aliate aceasta desigur nu poate fi nici decum de folos.

Este așadar în interesul general, a pune limpede chestiunea ungară, pentru a fi dusă către o rezolvire îndestulătoare, conlucrând toți factorii respectivi.

Bar' pentru germânime ea are încă un interes și mai special din cauza celor 2 milioane de Nemți, cari au lucrat în Ungaria, timp de 700 de ani, credincioși și cu devotament ca apostoli ai culturii pentru această țară.

Treptat vom publica separat din singuraticile capitole ale broșurei.

Congresul național bisericesc Anunț convocator.

După ce Majestatea Sa Preainaltăbilității noastre Imperat și Rege s'a îndurat preapropios, cu datul de 18 Februarie nou a. c., a întări pe alesul nostru metropolitan în persoana Inalt Preasfințitului Său Domnului Ioan Meșianu, — convocându-l pe p. t. domni deputați congresuali la ședința congresuală pe ziua de **Duminică în 28 Februarie (2 Martie)** a. c. la oarele 8 dimineața, în biserică parohială din Sibiu-Cetate, pentru îndeplinirea actului de intrabiere în scaunul de arhiepiscop și metropolitan după formalitățile prescise.

Domnii membri ai congresului electoral, anume cei din provincie, sunt poftiți a face de timpuriu arătare aici, dacă pot participa la ședință, sau nu, car' cei cari se vor fi anunțat ca participanți, și după aceea se vor afla împedecati de a veni, să notificie absentă.

rea lor, eventual prin telegraf, cel puțin cu două zile înainte de întrunirea congresului.

Aceasta se aduce la cunoștința spre știere și conformare.

Sibiu, 17 Februarie 1899.

Presidiul congresului electoral:

Dr. Harion Pușcariu m. p.

Croați și Maghiari.

Ca întregire a celor publicate în nrul nostru dublu de pe urmă, mai scoatem din adresa opoziției Croate către Coroană următoarele:

„In patria noastră domnește azi pututindeni părerea, că puterea legislativă și executivă maghiară adă în acest sistem al guvernului croat singurul mijloc în stare a susținea raportul de alianță între Ungaria și regatul croat, și în presupunerea aceastei Ungaria sprijinește cu toată puterea ei sistemul de azi în Croația.“ Opoziția croată regretă această *rațonare, periculoasă pentru ambele părți*. După convingerea ei patriotică, înțelegerea maghiaro-croată nu se poate stabili, decât sub condițiunea, dacă niștințele juste ale națiunii croate spre unitate în cadrelele monarhiei și spre independență și libertate, vor fi recunoscute egal, ca și *națiunea croată are drept la aceasta în virtutea tradițiilor ei istorice și de stat. Sistemul actualului guvern croat — care se atrăue influenței Ungariei, — a creat o ură atât de mare între Ungaria și Croația, cum istoria mai nouă a acestor două popoare nu poate să arate.*“

În partea din urmă, adresa atacă tot mai tare sistemul unguresc, ce se practică și în Croația, sistem, care nu este altceva, decât un absolutism ascuns. În astfel de împrejurări dieta croată nu-și poate împlini problema, din care cauză cere, ca puterea executivă să flă depusă în mâni, cari știu să respecte și să apere constituția.

„Năr. Listy“ dela 1 Martie, tot sub titlul „*Absolutismul maghiar în Croația*“, comentând adresa scrie:

„În momentul, când Maghiarii, stând asupra cadavrului politic al lui Băuffy, împacăți cu toții se îmbrățosează și jubilează

de veselie că constituția le este mântuită, în același moment, din regatul veșchia croat care cu 56% ale venițelor și biruitoare sale contribuie la puterea financiară a Ungariei, pătrunde în lumea largă strigătul desperării poporului croat asuprit, siluit și schinguit de cătră satrapii maghiari și creaturile lor.

„După *Români, Serbi și Slovaci* di Ungaria, vin acum Croații la rând să strige după ajutor la însuși regele Ungariei contra despotismului neuzit de barbar, cu care, în ciuda și spre batjocura oricărui lege și a oricărui drept, li s'bičujește satrapul maghiar, banul *Khuent Hedervary* precum și întreg sistemul maghiar cultivat de 15 ani.

„Ce s'a ales oare din frumoasele vorbe, propovăduitoare de pace ale lui Deak, cu cari acum trezeci de ani reușiseră Maghiarii a câștiga pentru iscălitura invoiei din 1868, pe conservativii, magnați adică și viziliștii crotăși, în ciuda tuturor admonițiilor și protestelor partidului național liberal (Strossmayer, Makaneč, Racički etc.)? Cum arată această în realitate ceea ce uniune a poporului croat și maghiar, încheiată atunci în mod așa de solemn și reînnoită în 1873?

„Năveau oare drept aceia, cari preziceau, că va fi o împerechere a — mișclului cu lupul asenenea cam aceleia, în care au atras Englezii Irlanda, către sfârșitul veacului trecut.

„La suprafață Croații și-au salvat prin această invoială naționalitatea, o oare-care autonomie legislativă și administrativă; dar în realitate s'au lăsat a fi înșelați de cătră, *Maghiari* întocmai ca și Irlandezii; au uitat a-și exopera două condițiuni, anume: 1.) *representația dreaptă* în Dieta țeri lor și apoi 2.) guvernul de acasă, ales numai din fi ai poporului croat, adică din majoritatea Dietei croate naționale. precum și răspunzabil earăși numai acesteia pentru întreaga ocărnuire și administrația țeni. Încheiând invoiala dela 1868 cu Ungaria, oamenii politici crotăși neprevăzători au scăpat aceste lucruri din vedere, ear Maghiarii cei vicleni au exploatat scaparea această din vedere ca niște *Shylok*!“

Ba este în „*absolutismul maghiar din Croația*“ și un blastam, ca urmare logica a faptelor: n'au voit Croații să meargă laolaltă cu naționalitățile, crezându-se destul de tari și cuminte a scoate la căpătâiu singuri cu hegemonii.

Din Caraș-Severin.

— Corteși români. Trei rătăciți. — Odi-nioară și acum. —

Muli onorabilă Redacțiune!

Bine ni-a cântat-o poetul nostru național că omul în pădure cu tonorul fără de coada-dârjală — nu a putut face nici o stricăciune și cântecul poetului nostru l'au înțeles dușmanii neamului nostru mai bine de cum l'au înțeles mulți din fi soi. — Durere.

Cu poșta de aseară am primit 2 apeluri privitoare la candidarea de vice-comite în Lugoș. Un apel cu subscrierea Dnii Tii Hateg, etc. în care ni se recomandă un anume *Marsovszky* celalalt propune de vice-comite pe un *Fialka* și în care apelul subscris de mai mulți jidani și alți rătăciți cunoșcuți, vedem cu durere că figurează și numele celor 3 membri din gremul Consistorului din Caransebeș (dnii Traian Badescu, Patriciu Dragalina și cari până ieri alaltieri se gerau de conducătorii partidului național! — Intre ei mai e și dl Burdia Szalárd, prietarul din Caransebeș.

După zisa sf. apostol, cuget că nu mi se va pute impusa ca lauda când spun ade-vărul, că de la anul 1861 până astăzi am fost membru în municipiul comitatului nostru, și în răstimpul acesta de tristă amintire pentru istoria noastră, am văzut mulți naționaliști — mari în gură la pahară și unde nu se cereau lupce — renegându-și datorința și pinata politica pentru interese mărsave și infernale; — însă renegarea sau lăpădarea de neam, a referintelui de la senatul școl. și președintele reun. învățătorilor Ioan Ionaș, a unui Dr. Badescu, secretar episcopesc, aspirant la episcopie, ba după recomandările colegului seu de politica Petru Brancovits candidat la acel oficiu Inalt, și a unui Patriciu Dragalina, gnișgeuntele institutului pedagogic, zeu această mi-ar fi ca o enigmă de nu a-și cunoaște oala cu carne după care își ling buzele.

Sărace Române! la ce stare dureroasă ai ajuns tu în ziua de azi? unde e fericitul Gejda, care la anul 1861 organizase comitatul Caraș, ca *vice-comite român*. Președinte la școlie român, protofișcal român, proto-inginer român, proto-juzi cercuali 3 români, 10—12 juzi cercuali români etc., apoi astăzi când inteligența română mulțumită Tatâni e-rese față cu anul 1861 e sporită cu zece de procente, un Ionaș, Dr. Badescu și Dragalina din gremiul Consistorului pe care îl plătesc și hrănesc cu eronță sudoarea ta, în loc să lupte pentru

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI“.

AMRA.

(Agatei Bărescu.)

La El-Rogel pe culme sus
O stâncă-i goală — — — arșă,
Pe cari al soarelui apus
In flacări se revarsă.
Acolo 'n umbra unui laur,
In rime saltă stropii;
Deasupra e săpată 'n aur
Cântarea cea cu — — — plopii.
Vin cei pătruși de tainic dor
Și beau din poesie,
Dar mulți își sfarmă lra lor
De stânca cea pustie.
Din culme cariu-ți pare arc,
Culcat pe munți în zare
Și ocrotind în sinu-i larg
Împetrităta mare, — — —
A cărei valori ce vuese
Și nu pot să se 'ncapă
Îți pare joc — copilăresc,
Cum vei gusta din apă.

Sorin, ce zilnic pân' acum,
A rătăcit pe vale,
Să simte pirotit de drum
Și obosit de cale — — —
In treapta vasul cel de lut,
In stânga o frânghie

Dar ziua 'necet petrecut
Și nimenea nu'l știe.
Și nici puteri n'ar mai avea
Să ducă 'n sus ulciorul,
Chiar dacă singur l'ar

Cu ap' — acum — umplea

Frânghia-i scapă,
Vasul gol s'a prăbușit la vale,
Ear pe 'nsetatul din ocol
Pustiu, 'și face cale.

Când toți ai casei la 'nchinat,
Cu duhul sfânt s'adaptă,
Atuncea — — Amra — pe 'nserat
Se duce după apă
In spre isvorul cu prinos,
Pe cap purtându-și vasul;
Din umbra cea de chiparos
Ce lin își poartă pasul.
Ce liniște e azi în crâng,
De simți întreaga jale
A undelor care se 'nfrâng,
Curgând mereu la vale.
La El-Rogel, lângă isvor,
Azi nu e nici o larmă
Atunci de sus cade — un ulcior —
Și 'n fața ei — — se sfarmă.

De la al soarelui apus
Tot par'că e mai bine
Sorin s'a ridicat în sus
Dar ce? e cine vine?

Amra s'apleacă peste el
La gură-i ține cana
Și din isvorul — El Rogel
Din plin își dă pomana.

Noi suntem cei ce-am inserat
Și-am înbrăncit în cale. .
Și tu ești Amra cari ne ai dat
Din bunurile tale
Da, tu ești Amra care vie
Când duhul sfânt ne-adapă
Vai, numai eu cea din pustii
Eu n'am beut — — din apă.

Februarie 1899.

Maria Cuntănu.

DUPĂ BAL.

— IMPRESII —

D-Ș O A R E I T I L L I.

Oradea-Mare.

Un vraf de scrisori și ziare zac neatins
Înaintea mea pe masă — — — numai mai 'na-
inte au sosit și totuși nu știu de ce n'am
nici o voie să le ating, par'că mi-e greu
să mă și mișc. Înzadar încerc să resfoiesc
Într'o carte, să mă distrag prin cetirea zia-
relor de azi, nimic nu-mi poate deștepta in-

teresul... tot numai de erisă și politică e
vorba. Mă mir numai cum lumea se poate
interesa de așa ceva. Ce am eu a face cu
crisa, ce cu ale politice? Ce-mi pasă mie,
dacă... .

Mă las a lone în scaun și mă pun și visez
cu ochii deschisi... privesc afară prin fe-
reastră fără să vèd ceva... In urechi îmi
sună aria unui vals, avisul unei române...
obosit îmi închid ochii și visez mai departe.
Cu capul răzimat în mână șed așa multă
vreme... De n'ar vedea cineva ar crede,
că m'am îndră. —

Mă ridic de pe scaun, mă preumblu prin
odaie, mă opresc apoi la fereastră, privesc
afară cum cad fulgii de zăpadă... răzim
fruntea încet de geamul rece și...

Dar' așa nu mai merge! Mă ridic drept
în picioare. Lumea — uit, că sunt singur
— o să creadă, că în adevăr sunt îndrăgit
de ea, par'că gândul meu numai la fete ar
sta, par'că eu... .

Nu-i vorba, e draguță, zică cine ce va
vrea!

Știi, un adevărat drăculeț, chiar de ajuns
să te scoată din minți. Cât de ușoară sbura
prin sălă; cu pèrul puțin sburlit, în focal
jocului — ce drăgălaș privia cu ochii i ade-
monitori scâlțați într'o mare de noapte...
eu numai ședeam într'un colț al sății și pri-
veam cu drag cum se plimba zimbitoră,
veclnic încunjurată de o gardă de ti-

NOUTAŢI

Arad, 6 Martie n. 1899.

Earăsi ilegalitate! Eri in 21 Febr. st. v. a hirotesit I. P. S. Sa noul metropolit Ioan Meşianu de archimandrit pe părintele protosinghel A. Hamsea. Această lucrare a I. P. S. a constitue o nouă ilegalitate şi violentare a sfintelor canoane, fiindcă ales şi întărit odată ca Metropolit n're drept să esercitze jurisdicţiune episcopală în eparchia Aradului, şi încă conferind ranguri hierarchice cu prejudecarea drepturilor fiitorului episcop.

Expulsarea socialistilor din România se continuă. Socialistii Brănişteanu, redactor la „Adevărul” din Bucureşti, apoi Friedman, zis şi Fagure dela „Dreptatea şi croitorul David Iancu, toţi ovrei şi membrii ai clubului socialist, au fost expulsaţi de pe teritoriul României. Ovreul Brănişteanu s'a asezat în Budapesta. Afară de Ovrei aceştia se vor expulsa toţi care au lucrat la foai socialista „Lumea nouă“

Capela Română din Paris. I. P. S. Sa Mitropolitul primat Iosif Gheorghian, aflându-se la Paris, a vizitat în ziua de 30 Ianuarie Capela română, asistând la serviciul divin.

I. P. S. Sânţia Sa a fost cu deosebire uimit şi încântat auzind corul român al Capelei condus de amicul şi colaboratorul nostru D. D. G. Kiriac. Înaltul prelat, foarte mulţumit, a felicitat viu şi a îmbrăţişat plin de bucurie pe tînărul diriginte, pentru că a înfrumuseţat serviciul Capelei cu cântece proprii bisericeşti noastre şi i'a cerut cântările pentru a pune să le cânte la Mitropolie.

Însemnăm că I. P. S. Sa Mitropolitul, primat, care este un foarte bun cântăreţ, a înţeles prea bine lucrarea tînărului maestru, căci i'a adresat cele mai mari laude, pentru că a putut să împace vechia cântare bisericească cu corul.

La plecarea I. P. S. Sânţia Sa, luându-şi ziua bună, i'a mulţumit încă odată pentru osteneala ce şi-a dat de a face ca acest cor, compus numai din Francezi, să ajungă a executa în armonie cântările liturgiei pe glasurile vechi ale bisericeşti orientale, şi pentru atenţia ce a dat bisericeşti şi în special cântărilor tradiţionale orientale, promiţându-i concursul pentru ca stilul adevărat şi propriu cântării orientale să se răspândească în toată ţara.

Sperăm că tînărul maestru, când se va întoarce în ţară, va pune pe toţi în curent cu secretele şi frumuseţile acestei cântări, serie „România Musicală“.

Român genial. Corespondentul parisiian al revistei americane „Musical Courier” raportează că la 10 Februarie se va executa o nouă compoziţie a tînărului Enescu şi anume o Romanş pentru pian şi violoncel. Notiţa ce urmează, o traducem textual după confratele nostru:

„Enescu este un ţeran (?) danubian, crescut de Hellmesberger, până ce a dat de el principesa Bibescu, care l'plasă în Conservatorul din Paris, unde profesorii săi îl declarară de ceva (something) *esceptional* în contrapunct şi fugă“.

Succesul unei Românce. La 26 Decembrie s'a inaugurat stagiunea teatrului „della Scala” din Milan, cu opera „Meistersinger” (Maestrii cântăreţi), de Wagner. ear la 19 Ianuarie a avut loc prima reprezentanţie a operei „Iris”, de Mascagni, cu un succes favorabil. Dna Darclée a fost admirabilă în rolul eroinei.

Pensionat. La 31 Oct. 1898. s'a retras în pensie prof. dela preparandia de învăţătorie din Teresopol, (Szabadka) dl G. Trif, după un serviciu de 30 ani plini de activitate. Dl Trif a fost unul dintre rarii profesori, cari cu trup cu suflet s'a dedicat grelei, dar frumoasei cariere de profesor.

Petrecerea meseriaşilor rom. di Arad a surs foarte bine. În n-rulduplu al foai noastre vom de un raport mai amănunţit despre această petrecere în adevărat românească.

Petrecere Primim invitare la balul corului ort. rom. din Oraviţa-rom, împreuna cu producţie de teatru si cântări ce o val arangia în beneficiul fondului seu Dumineca zapostirii, la 28 Febr. a. e. sala hotelului „Imperatul Austriei” din Oraviţa română. Intraea: 30 cr. de persoană. Orchestrul naţional Bircă Inceputul la 7 1/2 oare

„Enciclopedia Română”, editată din însărcinarea şi sub auspiciile Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, de Dr. C. Diaconovich.

A apărut fasc. XIII al acestei mari publicaţiuni. Cuprinzând articolele *Docan—Emeri*, la olaltă preste o mie. Şi de astădată putem remarca o lungă serie de articole de deosebit interes românesc. Amintim între altele biografiile: Doda, Donic, Dora d'Istria, Dorobant, Dosofteiu, Drăgescu, Drăghiceanu, Drăghiescu, Drăgici, Droglî, Duca Dudescu, Dulfu, Dumba, Dumbrava, Dunca, Eliade (Evolcean), Elisabeta reg. (T. Maiiorescu); apoi art. istorice: Dorobanţi, Dozsa (Trăilă), Dragoş (D. Onciul), Egiptul atcheol. (Antonescu T.), musica egipt. (T. Cerne); de asemenea găsim un bogat material de geografie: Dolj, Dorna, Dorohoiu, Drăgăşani, Dragomiresci, Dunărea (Ionnescu). În fine mai amintim următoarele articole mai mari şi interesante: Doina (Bărcăneanu, Drama (Densuşan), Domeniul Coroanei (Robin), Durerea şi Embrion (Vaschide), Educaţiune (Velovan), Electricitate (Galucei), Emancipaţiune (Floru), etc. Atât apariţia regulată a fasciculelor, cât şi îngrijirea cu care este condusă această mare lucrare, ne îndreptăţeşte la speranţa, ca prima Enciclopedie română va fi terminată de curând în condiţiuni pe deplin mulţumitoare.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu (de osit general pentru România: E. Stroock, Bucureşti) şi se primesc numai pentru publicaţiunea întreagă. Preţul de prenumerare: pentru un tom broşurat fl. 10. — compactat fl. 11. 60 în România Lei 25.—resp. 28.50.

„Romania musicală”. **Sumarul** urmarelor 34 este:

Muşica în şcolile secundare: scrisoare adresată D-lui Ed. Wachemann, de AL. Podoleanu. — „Doctologie” şi „Tedeum” — Cronică Musicală, de Racoş, Do Bemol, C. M. Cordoneanu şi Ghiocel. — Prinul în onoarea d-lui Hasdeu, de Als. — Imn de primire, versuri de N. Rădulescu-Niger. — Muşica în familie, de Donremi. — Concertul Drei Chaminade, de C. M. Cordoneanu. — Rudolf Kreutzer, de H. Kling. — Corespondenţe: Causerie Parisiene, de Sigismund; Note din Paris, d S. Goleşteanu; Stockholm, de N. Lago; Giurgiule, de Sol; de Fluturel. — Periodicele artistice, de Ildem. — Scrieri scurte: D in Străinătate; din Ţară. — Ocasioneer.

ULTIME ŞTIRI

Ultima oră.

Când scriem aceste rânduri, în catedrala din loc se ţine doxologie din incidentul plecării I. P. S. Sale noului metropolit. Printr'un circular pus la cale de câţi-va membrii ai consistorului, în fruntea căror e d. G. Gurban, au fost invitaţi pe azi la Arad preoţii din toată diecesa.

Apelul a avut resunet mai ales în Bănat, în protopopiatele d-lor Hamza şi Putici, nepoţii I. P. S. Sale.

Servesc d-nii M. Boşan, protopop, Pavei Mercea (Şeitin) Gavriil Bodea, Traian Văşian, Mihaie Lucuţa, dr. Romul Nestor (Cienad), Manuilă Fabriciu (Soboteli).

Cântă corul din Chiseteu.

I. P. S. Sa şi-a făcut intrarea în biserică la orele 12, după ce s'a cetit evanghelia. L'au primit toţi cei 54 d-nii protopopi şi preoţi, cari n'au servit, postaţi în două rânduri.

După doxologie, toţi vor pleca la Curtea episcopescă, unde dl Gurban va ţine o vorbire arătând meritele fostului episcop (scăderile le arată altă dată, în cei şase ani cât n'a călcat pela „curte“).

Tot azi se va prezenta a-şi lua rămas bun dela I. P. S. Sa şi comitetul Asociaţiunii Naţionale Aradane.

Editor: Aurel Popovici-Bărcăneanu.
Redactor responsabil Ioan Bărcăneanu.

După finirea conferinţei întâmplată la 6 ore d. a. s'a improvisat — în sala mare a hotelului din Cil — o petrecere naţională românească, pentru care meritul l are m. st. dn. preş. al reün. cerc. Buteni Nic, Bogdan Inv. Bodeşti; carele de când presidează adunările subreuniunilor noastre învăţătoreşti, niciodată nu ni-a lăsat să ne depărţăm ne împărtăşiţi de vr'o veselie, de vr'o petrecere comună, pentru-că dsa e de principiu că: Românul e născut artist şi poet, firea lui e tot să cânte şi să se veselească când e încunjurat de ai săi, — mai uitând pe o clipă de multele greutăţi şi nevoi ce-l impresoară.

Petrecerea improvisată s'a început la 8 ore seara (taxă benevolă) şi a durat până dimineaţa la 4—5 ore. A fost destul de animată şi înveselitoare. Jocul s'a început cu „Ardeleana” urmată de „Bătută”; s'au jucat apoi şi alte jocuri plăcute; în pauze s'au cântat diferite cântări naţionale înveselitoare. Cei prezenţi sunt:

Cununa damelor era compusă din doamnele: Mihulin — Şebiş; Halie — Bărşa; Véd. Popovicu — Buteni; Dirlea — Almaş; Novac — Almaş; Mager — Satureu; Dna Bodea şi Suciuc — Buteni; Sărac — Timiş; Nica — Almaş; Dragancia — Cil; Boscaiu — Bodeşti; Covaciu — Şebiş; Suciuc — Bodeşti; St. dame au fost însoţite de iubii d-lor soţi.

Cununa dşoarelor a format o; Lucreţia Bui — Şebiş; Aurora Muntean — Buteni; Iulia Căcinea şi Valeria Pap — Cil; Ileana Anciu — Bodeşti; Emilia Papp — Bărşa; în costum naţional s'au prezentat damele Novac — Almaş; Mager — Satureu; Mihulin — Şebiş şi Halie — Bărşa şi dşoara Aurora Muntean — Buteni; dintre cari cea mai drăgălaşă a fost dna Novac — Almaş, îmbrăcată în costum pur naţional românesc (pale, spatou) lucrat cu mult gust estetic încercat de pantlici treicolori lucăt şi creşteta inimă privindule.

Au mai participat singuratici dñi: Arcaidiu Căcinea — Cil; Mihaie Vidu — Halmagi; P. Perva — Buteni; G. Popa — Buteni; Alexa Nemet, Atanasie Oancea şi Zoltan Foti — Şebiş; T. Coloja — Buteni; Savu Dorca — Satureu; I. Cosma — Voişoveni; P. Şevicu — Dieciu; Carol Isăki şi Iustin Nica — Almaş; Carol Burian — Cil.

Petrecerea s'a finit de cătră ziuă când — luându-şi toţi adio unii dela alţii — s'au tuteurs fiecare vesel la ale sale.

Ghiogorăş.

„VICTORIA“

Institutul de credit şi economii din Arad, şi-a ținut adunarea generală de estimp, Duminecă în 5 Martie st. n., la care a participat vr-o 55 de acţionari. În absenţa dlui D. Bonciu debaterile au decurs sub conducerea dlui vicepresident al direcţiunii Dr. G. Vuia. După ascultarea raportului direcţiunii şi a comitetului de supraveghiere şi a bilanşului, aflându-se mersul tuturor afacerilor în cea mai bună ordine şi constatându se în toate deplină *corectitate*, — şi *progres*, s'au urmat la alegerea a 3 membri în direcţi şi s'au ales de atari domni: Mih. Velicic, Vas. Mangra şi Petru Truşa. — Prin această alegere a devenit un loc vacant în comitetul de supraveghiere, care s'a îndeplinit alegându-se părintele Traian Văşian.

La încheierea şedinţei, dñii acţionari prin graiul păr. G. Mladin, din Curticiu — au exprimat mulţumită direcţiunii Institutului şi tuturor funcţionarilor pentru buna şi înțeleapta conducere a afacerilor Institutului.

În N-rul nostru de mâne vom da un raport mai detaliat.

le şi fericirea neamului din care sunt, ei s'au însoţit cu jidanii şi cu reaşii — pe care până ieri alaltăi ri înşefii haiduiiau — de şii propun de vice vitepe un Fialka, ca şi cândnu s'ar afla menii de capacitatea acestuia nici un mân.

Ruşine Vê fie oameni slabi de ânger şi Ńicîi în vîrsta de luptat pentru neamul nostru. Ruşine Vê fie că aşi părăsit neamul lingând cu buzele după oala cu carne aglându-ve că veţi sjuange la ea mai înşefia înşofîndu ve cu renegaţii neamului în jidanii, dar' s'o ştiţi răţecîţilor şi meni speculanţi după interese infernali, nu e mort. D zeu- Românilor, şi că msi stă descendenţii de ai străbunilor, pe cari au putut înfrica chinurile, dar' nici că pot orbi momentii si promisiunile efemere pe voi. Duceţi vê unde aşi plecat.

De lângă Oraviţa, 2 Martie n. 1899.

Un membru municipal.

CORESPONDENTE.

Conferinţă şi petrecere.

Conferinţa extraordinară a reuniunii cercetate învăţătoreşti din tractul Butenilor, s'a ținut în comuna Cil la 14/26 Febr. 1899.

În această conferinţă (începută la 4 şi terminată la 6 ore d. a.) s'a luat dispoziţiuni pentru primirea cât mai sərbătorească a ştiinţere generale învăţătoreşti, care acum primădată şi ţine şedinţa ambulanta în şcolile noastre, anume în Moneasa, la 3/15 Martie a. e. Spre acest scop s'a ales un comitet de primire din 15 membri, cari vor întâmpina pe ou. oaspeţi la gara la Şebiş, de va posibil însoţiţi şi de câţiva plugari. Asemenea s'a ales un comitet de 5 membri care va avea să faca dispoziţie pentru cuarţire, coast etc. S'a decis apoi a se face tot posibilul, pentru aranjarea unui concert cu bal în comuna Moneasa în onoarea oaspetilor.

Aci am să laud bonavoînţa dñului M. Vidu, preş. reün. Halmagi, carele de buna vrbă a luat angajamentul de a înşifinţa un cor (cuartet) din învăţătorii din tractul Buteni şi Halmagi — care să se producă cu ocaziune. Sperăm, că dñmul M. Vidu va şi satisface angajamentului, deoarece e destul de dexter în ale musice şi corului. Asemenea dñul preot N. Dragăn care a avut bonavoînţa a lua angajamentul de a se prezenta în fruntea corului din Cil, carele va face mai multe producţiuni.

neri... zimbesc şi acuma, aducându mi aminte de chipul ei dulce.

Dar' ce am eu cu toate aceste? Ce am eu dacă s'a plimbat de braţ cu altul, dacă... fac o mişcare bruscă, o mişcare de reîmbărbătare...

Eată, așa imi trebuie! Colo zace acuma sticla de cerneală răsturnată... un mic ruşel negru curge peste hărtii şi eu privesc ca un copil mic, fără să mă mişc...

Doamne, dacă m'ar vedea acum ea, ce-ar mai rite...

Nu mă mai înţeleg de loc... Imi iau paltonul, apuc palaria şi ies la plimbare trântind uşa după mine.

Par'că aud încă vocea şefului.

— Unde te duci?

— Mă duc la tipografie, să vîd de foaie fi răspund eu distraş fără să mă cuget, că foaia m'expediat-o deja eri...

Nu ştiu, ce am azi, nici cu nu mă mai înţleg.

Ioan Iosif Scovpul.

Se recomandă. O damă tineră şi cultă, care s'ar angaja de educatoare la vre-o familie fie în loc ori în provincie, cu condiţiuni moderate A se adresa la adm. foai noastre.

„LUGOȘANA“

Institut de credit și economii societate pe acțiuni în Lugoj.

Convocare

Domnii acționari ai institutului de credit și economii ca societate pe acțiuni „Lugoșana“ se convoacă la a

X-a adunare generală

care se va ține în Lugoj la 23 Martie st n. 1898 înainte de amiază la 10^{1/2} ore în localitatea institutului.

Obiecte de pertractare :

301 1—1

1. Raportul direcțiunii despre agendele institutului pe anul 1898.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Decidere asupra bilanțului.
4. Propunerea direcțiunii și decedere asupra întrebunțării profitului
5. Alegerea a 2 membrii în direcțiune.
6. Eventuale propuneri
7. Esmiterea a doi acționari pentru verificarea procesului verbal luat în adunarea generală

P. T Domni acționari cari voesc a participa la adunare cu vot decisiv în persoana sau prin plenipotențiat, sunt rugați a-și depune acțiunile cel mult până la 22 Martie 12 oare a. m. la cassa institutului.

Lugoș, în 28 Februarie 1899.

Direcțiunea.

ACTIVE:		PASIV	
Cassa în numărar	10320 10	Capital de acții em. I. 57.000.—	
Cambii escomptate	517212 95	Capital de acții em. II. 93.000.—	150000
Imprumut hipotecar	31606 71	Fond de rezervă general 11.244.61	
Realități	1989 41	Fond de rezervă special 2.583.92	
Efecte	1725 —	Fond de pensune . . . 1.337.36	
Mobilier	1717.61	Fond cultural 1.286.90	16452 79
după amortisare de 10 % 171.76	1545 85	Depuneri spre fructificare	315031 27
Interese de reescompt anticipate . . .	613 14	Reescompt	76705 —
Interese restante	791 08	Contribuție după interese la depu-	
Casa de păstrare poștală	4743 75	neri și la capital acții em. II. . . .	1898 71
Capital de acții restante	10775 42	Interese după capital de acții em. II.	3965 77
Debitori	1484 61	Dividendă neridicată	120 —
		Interese transitoare pro 1899	5837 35
		Creditori	2611 10
		Profit transpus din anul 1897 288.30	
		Profit curat pro anul 1898 9.897.95	10186 25
	582808 24		582808 24

PERDERI		VENITE.	
Int. capitalizate și ridicate 15.370.72		Int. dela cambii excomptate 44.764.94	
Int. după capital de acții		Int dela imprumut hipotecar 2.373.91	
emisiunea II 3.616.43		Interese dela efecte 67.88	47.206 73
Interese de reescompt 6.017.93	25.005 08	Venit dela realități	105 70
Contrib. erarială și comun. 2.145.61			
Contrib. după int. la dep. și capital de acții II. . . 1.898.71	4.044 32		
10% amortisare din mobilier	171 76		
Salare	4.555 —		
Marce de prezență	579 50		
Tipărituri și registre	690 40		
Recusite	408 65		
Competință de timbru	456 62		
Porto	192 51		
Spese de proces	250 —		
Pretensiuni dubioase	600 —		
Chirie	360 —		
Anonțuri	32 10		
Spese de călătorie	68 54		
Profit curat pro 1898	9.897 95		
	47.312 43		47.312 43

Lugoj, în 31 Decembrie 1898.

Dr. George Popoviciu m. p.
director-executiv.

Pentru comptabilitate:
Vasilie Jurea m. p.

Direcțiunea :

Alexandru Maniu m. p. Traian Barzu m. p. Dr. Iacob Major m. p. Constantin Popovici m. p. George Jacobescu m. p. Nicolae Ianculescu m. p.
Vasilie Nicolescu m. p. Vasile Biro m. p. Ioan Miclău m. p. George Albușescu m. p. Ioan Cadariu m. p.

Comitetul de supraveghiere :

Titu Hașieș m. p. Dimitrie Roșu m. p. Lazar Lungu m. p. Simion Barbulescu m. p.